

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Ю.О. Шилова, Т.О. Христинч

Науковий керівник – канд. екон. наук, проф. **О.М. Филипенко**

Узагальнено накопичений досвід визначення суті системи забезпечення конкурентоспроможності підприємства. Визначено її склад і структуру, яка складається з входу, виходу, зв'язків із зовнішнім середовищем, має зворотній зв'язок та внутрішню побудову, що містить взаємопов'язані підсистеми: цільову, забезпечення, керівну та керовану. Обґрунтовано систему інструментів формування та забезпечення конкурентоспроможності торговельного підприємства.

Ключові слова: конкурентоспроможність, система, підприємство, процес забезпечення, інструменти.

ОБЕСПЕЧЕНИЕ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Ю.А. Шилова, Т.А. Христинч

Научный руководитель – канд. экон. наук, проф. **Е.М. Филипенко**

Обобщен накопленный опыт определения сущности системы обеспечения конкурентоспособности предприятия. Определен ее состав и структура, которая состоит из входа, выхода, связей с внешней средой, имеет обратную связь и внутреннее построение, содержащее взаимосвязанные подсистемы: целевую, обеспечения, управляющую и управляемую. Обоснована система инструментов формирования и обеспечения конкурентоспособности торгового предприятия.

Ключевые слова: конкурентоспособность, система, предприятие, процесс обеспечения, инструменты.

ENSURING THE COMPETITIVENESS OF THE ENTERPRISE

Yu. Shilova, T. Hrystysh

Scientific supervisor – PhD in Economics, Professor **O. Phylpenko**

The article summarizes the accumulated experience of determining the essence of the system of ensuring the competitiveness of the enterprise. Defined by its composition and structure, which consists of input, output, connections with the

external environment, has a feedback and internal construction containing interconnected subsystems: target, providing, control and managed. The system of tools of formation and maintenance of competitiveness of the trading enterprise is justified.

Keywords: *competitiveness, system, enterprise, the process of ensuring, instruments.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. На сучасному етапі економічного розвитку України проблема забезпечення конкурентоспроможності підприємства набуває все більшої актуальності. Адже за умов розвитку зовнішньої торгівлі, підсилення процесів інтеграції країни в міжнародні організації загострюється конкурентна боротьба як на внутрішньому, так і на світовому ринку. Для виживання та досягнення домінуючих позицій лідера в галузі необхідно вдосконалити процес управління конкурентоспроможністю продукції підприємства, активно нарощувати конкурентні переваги, постійно досліджувати та аналізувати як внутрішнє, так і зовнішнє середовище підприємства, а отже, бути гнучким і швидко реагувати на всі зміни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогодні існує багато праць вітчизняних та іноземних учених економістів, у яких досліджено проблему забезпечення конкурентоспроможності підприємства. У працях Г.Л. Азоева, Г.Л. Багієва, Ю.Б. Іванова, О.І. Пушкаря, Р.А. Фатхутдінова, А.Ю. Юданова та інших авторів розглядаються окремі аспекти розробки управлінських та організаційно-економічних механізмів забезпечення конкурентоспроможності. В.С. Єфремов, Р.А. Фатхутдінов, А.Ю. Юданов, І.В. Смолін, В.В. Шарко та ін. досліджували стратегічні аспекти забезпечення конкурентоспроможності підприємства.

Численні публікації в періодичних виданнях містять розробки підходів і методів забезпечення конкурентоспроможності підприємства, але вони здебільшого стосуються методик оцінювання стану підприємства.

Метою статті є вивчення та узагальнення теоретичних положень та розробка пропозицій щодо забезпечення конкурентоспроможності підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідження літературних джерел [1–3] дозволило встановити, що в теорії проблема забезпечення конкурентоспроможності господарюючих суб'єктів розглядається одночасно як структура та процес.

Забезпечення конкурентоспроможності як структура – це система, що складається із зовнішнього оточення підприємства (вхід,

вихід, зв'язки із зовнішнім середовищем, зворотній зв'язок) і його внутрішньої структури, яка спрямована на забезпечення конкурентоспроможності підприємства (рис. 1).

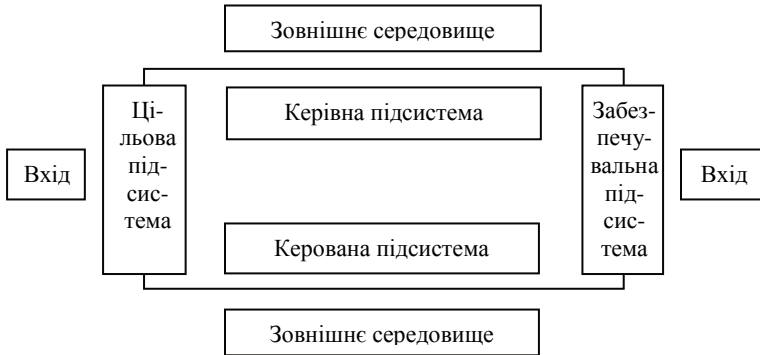

Рис. 1. Структура системи забезпечення конкурентоспроможності підприємства

Керівна підсистема призначена для управління системою, цільова – для визначення цілей, що спрямовані на досягнення необхідного рівня конкурентоспроможності, забезпечувальна – для забезпечення необхідними ресурсами, керована – це конкурентний потенціал.

Система забезпечення конкурентоспроможності як процес – це реалізація взаємопов'язаних наукових принципів, методів, засобів і заходів, що розробляються за функціями управління та стадіями життєвого циклу об'єктів управління й спрямована на забезпечення конкурентоспроможності підприємства.

Процес забезпечення конкурентоспроможності економічного об'єкта повинен складатися з декількох етапів, що включають:

- 1) виявлення чинників, що впливають на конкурентоспроможність об'єкта;
- 2) визначення критеріїв, показників конкурентоспроможності;
- 3) оцінювання конкурентоспроможності;
- 4) розробку основних заходів, спрямованих на забезпечення й підвищення конкурентоспроможності об'єкта;
- 5) організацію й контроль виконання заходів [4].

В основу побудови системи забезпечення конкурентоспроможності підприємства має бути покладена наукова обґрунтована концепція, що враховує, з одного боку, ефективність використання

конкурентного потенціалу підприємства та виявлення резервів, а з іншого – положення підприємства на ринку та вплив зовнішнього середовища.

На основі аналізу літературних джерел узагальнено склад і структуру системи управління конкурентоспроможністю підприємства з урахуванням недоліків, виявлених у існуючих підходах, і вимог до вдосконаленої системи забезпечення, що спрямована на підвищення рівня конкурентоспроможності.

Об'єктом управління є конкурентний потенціал підприємства, який, на нашу думку, необхідно розглядати як основу забезпечення конкурентоспроможності підприємства і як базу для обґрунтування механізму її підвищення в майбутньому, за умов виявлення та ефективного використання резервів конкурентного потенціалу [5].

Досягнення необхідного рівня конкурентоспроможності підприємства з урахуванням ефективно функціонуючого конкурентного потенціалу є визначальним і стабілізуючим чинником економічного зростання та стійкого розвитку підприємства в умовах конкуренції.

Основними складовими цієї концепції управління є такі підсистеми: теоретичне забезпечення, науково-методичне забезпечення, організаційно-методичне забезпечення, практичне забезпечення, практична реалізація.

Згідно з концепцією основні напрями організаційно-економічного забезпечення щодо підвищення рівня конкурентоспроможності підприємства полягають у збереженні, розвитку та підвищенні рівня конкурентного потенціалу, що має підтримуватися постійним пошуком його невикористаних резервів.

Реалізація зазначених напрямків – складне завдання, яке вимагає використання різноманітних аналітичних методів дослідження конкурентоспроможності та системного підходу під час здійснення великої кількості заходів щодо забезпечення, підтримання та підвищення конкурентоспроможності – технічних, технологічних, управлінських, організаційних, економічних та ін.

У процесі управління ставиться та досягається безліч цілей, що характеризуються змістом, параметром значущості, просторовістю та часовими обмеженнями. Кожна підсистема управління (локальний потенціал) характеризується своїми чинниками, параметрами та показниками, впливаючи на які за допомогою відповідних методів та інструментів управління, можна досягти головної мети управління – зростання рівня конкурентоспроможності підприємства [6].

Оскільки ефективність управління визначається як характеристика, що відображає відношення між досягнутим і

можливим результатом, то повний комплекс умов ефективного формування, розвитку та використання конкурентного потенціалу можна забезпечити тільки за умови використання не окремих підходів до управління, а їх комплексу.

Оптимальне функціонування та розвиток конкурентного потенціалу підприємства залежать від оптимізації управлінських рішень і організаційної структури управління, у межах якої ці рішення розробляються та реалізуються. Тому створення на кожному підприємстві ефективної системи управління конкурентним потенціалом, яка дозволить забезпечити його конкурентоспроможність, є нагальною необхідністю.

Основною метою господарюючих суб'єктів у ринковій економіці є забезпечення конкурентоспроможності товарів або послуг, що надаються. Практика показує, що цієї мети найчастіше досягають підприємства з більш високим конкурентним потенціалом і перевагами. Під конкурентним потенціалом підприємства мають на увазі як реальну, так і потенційну здатність підприємства розробляти, виготовляти, реалізовувати та обслуговувати на конкретних сегментах ринку конкурентоспроможні товари, що перевершують за якісно-ціновими параметрами аналоги та користуються більш пріоритетним попитом у споживачів. Під конкурентною перевагою розуміють положення підприємства на ринку, що дозволяє йому переборювати сили конкуренції та залучати покупців [7].

Для того щоб створити певний рівень конкурентоспроможності підприємства, керівництво використовує різні методи та інструменти управління, що є інструментарієм конкурентоспроможності.

Інструментарій – це сукупність різних інструментів, що застосовуються в будь-якій спеціальності; сукупність методів, що застосовуються в будь-якій сфері діяльності. Отже, інструментарій конкурентоспроможності – це набір різних інструментів, що дозволяють забезпечувати конкурентоспроможність різних об'єктів системи. Таким чином, інструмент у першу чергу – це знаряддя для роботи, що призначене для зміни початкового стану будь-якого об'єкта. У свою чергу, методи – це способи впливу на цей об'єкт.

Інтенсивний розвиток торговельної галузі зумовлює формування конкурентного середовища на цьому сегменті споживчого ринку. За умови загострення конкуренції забезпечення конкурентоспроможності є головним завданням підприємств. Тому за сучасних умов господарювання підприємства торгівлі потребують адекватних інструментів формування та забезпечення конкурентоспроможності. Рекомендовані інструменти забезпечення конкурентоспроможності підприємства торгівлі подано на рис. 2.

Рис. 2. Інструменти забезпечення конкурентоспроможності підприємств торгівлі

Висновки. Використання комплексного підходу до формування та реалізації системи забезпечення конкурентоспроможності, систематизація методів та показників визначення конкурентоспроможності підприємства дає можливість забезпечити на практиці виявлення та використання існуючого резерву підвищення конкурентоспроможності і опанувати ринкову ситуацію.

Список джерел інформації

1. Азоев Г. Л. Маркетинговые технологии ведения конкурентной борьбы / Г. Л. Азоев // Вестник Университета (Государственный университет управления). – 1999. – № 1. – С. 69.
2. Боровских Н. В. Конкурентные стратегии: методология формирования и развития / Н. В. Боровских // Менеджмент в России и за рубежом. – 2009. – № 2. – С. 37.
3. Фатхутдинов Р. А. Конкурентоспособность: экономика, стратегия, управление / Р. А. Фатхутдинов. – М. : ИНФРА-М, 2010. – 312 с.

4. Боровских Н. В. Обеспечение конкурентоспособности предприятия [Электронный ресурс] / Н. В. Боровских, Е. В. Паскевич // Молодой ученый. – 2017. – № 3. – С. 299–302. – Режим доступа : <https://moluch.ru/archive/137/38279/>

5. Кирчата І. М. Концептуальний підхід до підвищення рівня конкурентоспроможності підприємства / І. М. Кирчата // Науково-технічний розвиток: економіка, технології, управління : VI Міжнар. наук-практ. конф. студ., асп. і молодих вчених, Київ, 19-21 квітня 2007 р. : [матеріали]. – К. : ЕКМО, 2007. – С. 122–123.

6. Злидень І. М. Принципы системного управления конкурентным потенциалом предприятия / І. М. Злидень // Бизнес Информ. – 2005. – № 7–8. – С. 66–70.

7. Портер М. Э. Конкуренция / М. Э. Портер. – М. : Вильямс, 2014. – 495 с.

Шилова Юлія Олександрівна, студ., економічний факультет, Харківський державний університет харчування та торгівлі. Адреса: вул. Клочківська, 333, м. Харків, Україна, 61051. Тел.: 0953249736; e-mail: yul.shilova94@gmail.com.

Шилова Юлия Александровна, студ., экономический факультет, Харьковский государственный университет питания и торговли. Адрес: ул. Клочковская, 333, г. Харьков, Украина, 61051. Тел.: 0953249736; e-mail: yul.shilova94@gmail.com.

Shilova Julia, student Faculty of Economics, Kharkiv State University of Food Technology and Trade. Address: Klochkivska str., 333, Kharkiv, Ukraine, 61051. Tel.: 0953249736; e-mail: yul.shilova94@gmail.com.

Христич Тетяна Олександрівна, студ., економічний факультет, Харківський державний університет харчування та торгівлі. Адреса: вул. Клочківська, 333, м. Харків, Україна, 61051. Тел.: 0994067527; e-mail: emfil@ukr.net.

Христич Татьяна Александровна, студ., экономический факультет, Харьковский государственный университет питания и торговли. Адрес: ул. Клочковская, 333, г. Харьков, Украина, 61051. Тел.: 0994067527; e-mail: emfil@ukr.net.

Shilova Julia, student Faculty of Economics, Kharkiv State University of Food Technology and Trade. Address: Klochkivska str., 333, Kharkiv, Ukraine, 61051. Tel.: 0994067527; e-mail: emfil@ukr.net.